

Sessie Weigerende observandi

Kijken naar mensen die niet
bekeken willen worden

Vandaag

- Michiel van der Wolf: De weigeraar, een probleemanalyse
- Arjen Schoute: Hoe kijk je naar mensen die niet bekeken willen worden?
- Marleen Nagtegaal: Weigerende verdachten in het PJ-onderzoek: Achtergrondcijfers en voorlopige resultaten van een speciale afdeling in het Pieter Baan Centrum

Weigerende verdachten in het pro justitia onderzoek:

Achtergrondcijfers en voorlopige
resultaten van een speciale
afdeling in het Pieter Baan Centrum

Marleen Nagtegaal, WODC,
FFZ 22-01-2019

Vandaag

- Twee rapporten
  - Nagtegaal, M.H. (2018a). *Weigerende observandi op een speciale afdeling in het Pieter Baan Centrum. Planevaluatie en bevindingen over het eerste half jaar.* Den Haag: WODC, Cahier 2018-7.
  - Nagtegaal, M.H. (2018b), m.m.v. Janssen, D.J., Eltink, S.E.B. & de Vries, J.J.. *Vijftien jaar weigerende verdachten in het Pro Justitia onderzoek. Prevalentie, informatiebehoefte Openbaar Ministerie en rechterlijke macht, en afdoeningen door de rechter.* Den Haag: WODC. Cahier 2018-15.
- Derde rapport eind februari openbaar (eindevaluatie Unit 3 PBC)

Methoden

- Planevaluatie: interviews, bijwonen overleggen, analyse literatuur, analyse eerste 21 verdachten op Unit 3 vanuit PJ-rapportages
- Prevalentieonderzoek: kwantitatieve data-analyses database NIFP, semi-gestructureerde interviews, vragenlijst ambulante weigeraars, analyse vonnissen

Belangrijkste bevindingen planevaluatie

Plannen achter de afdeling in 7 thema's, 9 veronderstelde werkzame mechanismen:

1. Afdelingsklimaat van een therapeutisch milieu
2. Extra forensisch psychiatrische expertise
3. Flexibel en aantrekkelijk dagprogramma
4. Weinig mogelijkheden tot terugtrekken
5. Extra focus op en aandacht voor één subgroep van observandi
6. Verlenging van de opnameduur
7. Multidisciplinaire uitbreiding PJ-onderzoek

Conclusies planevaluatie (1)

1. Voornamelijk ingezet op intensivering observatieproces en aanpassing leefklimaat, vanuit praktijkervaring en expertise bij PBC en ketenpartners;
2. Eén verondersteld werkzaam mechanisme sluit aan bij de literatuur op dat gebied (leefklimaat), verder nauwelijks toepasselijke literatuur beschikbaar;

Conclusies planevaluatie (2)

3. In mindere mate wetenschappelijk onderzoek of mogelijk toepasbare forensisch psychiatrische theorieën (RNR en Good Lives model). De opzet van de afdeling had hier mogelijk wel van kunnen profiteren;
4. Andere elementen PJ-onderzoek grotendeels buiten beschouwing gelaten. Mogelijk zijn ook hier mogelijkheden ter optimalisatie van het PJ-onderzoek aanwezig, zoals in het FMO of binnen het onderzoek van de psycholoog en psychiater.

Eerste half jaar Unit 3

- 21 observandi met afgerond PJ
- 37,2 jaar ttv opname PBC
- Geboorteland:
  - 57% NL
  - 5% NI Antillen
  - 33% niet-Western land
  - 5% overig westers land
- Gemiddeld 3,3 tenlastegelegde delicten, meest voorkomende typen:
  - 9 (pogingen tot) levensdelict
  - 12 (pogingen tot) geweldsdelict
  - 6 (pogingen tot) zedendelict
- Verblijfsduur en verlengingen: gemiddeld 17 dagen reguliere afdeling (SD=9) en 32 dagen Unit 3 (SD=13)

Onderzoeksopbrengst PJ (1)

- Afronding PJ-onderzoek: 21 observandi
- Stoornis: 10 observandi
- Gelijktijdigheid: 8 observandi
- Doorwerking & tvb: 5 observandi
- Herhaling vanuit pathologie: 5 observandi
- Herhaling meer algemeen: 4 observandi
- Advies: 5 observandi, daarnaast 2 gedeeltelijke adviezen

Onderzoeksopbrengst PJ (2)

- Controlegroep: N=478 weigerende observandi in PBC 2012-2016
- Conclusies stoornissen:
  - Unit 3: 10 van 21 = 48%
  - Controlegroep: 170 van 478 = 36%
- Uitgebrachte adviezen:
  - Unit 3: 7 van 21 = 33%
  - Controlegroep: 99 van 478 = 21%

Conclusies eerste half jaar

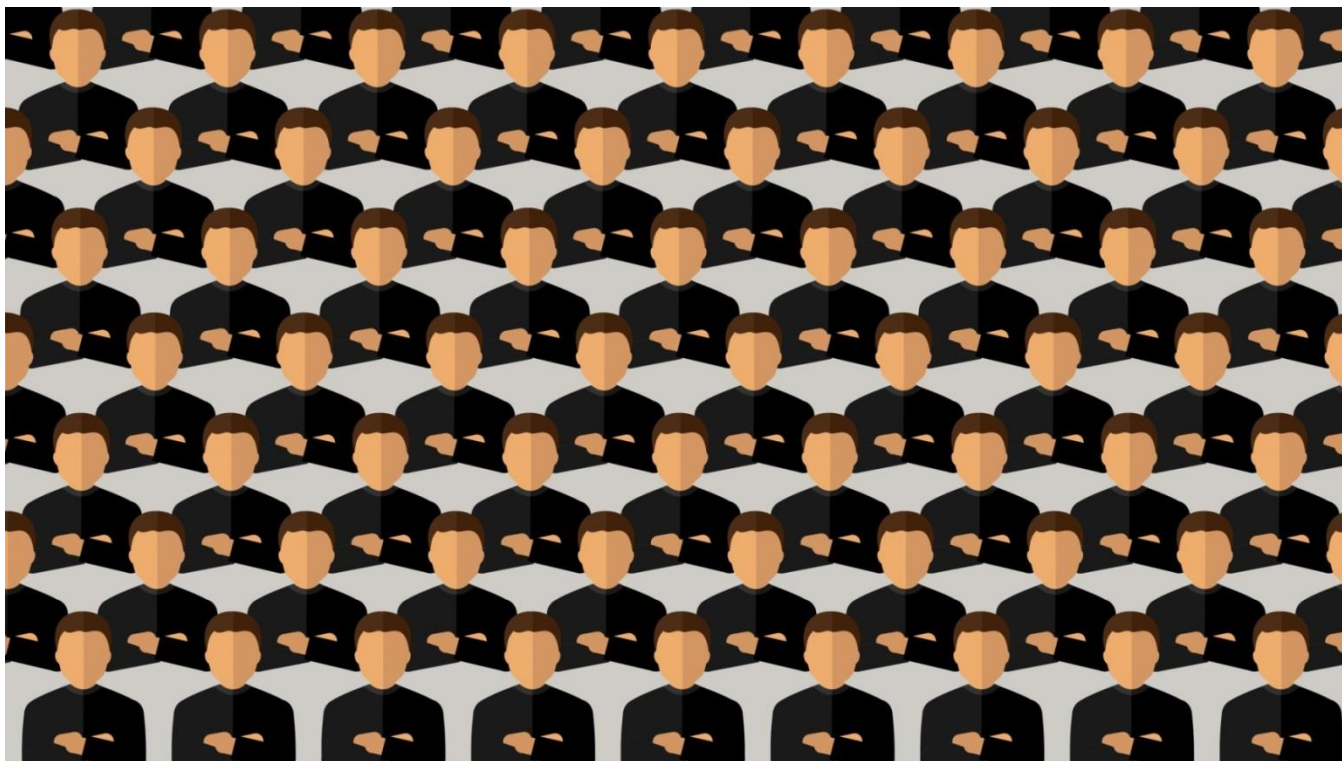
- Unit 3 voorlopig succesvol want onderzoeksopbrengst verhoogd tov controlegroep
- Beperkingen: kleine groep, weinig analyses

Belangrijkste bevindingen prevalentieonderzoek

Aantal weigerende verdachten

Ambulant

- Bezocht in PI door gedragsdeskundige
- 92% van alle jaarlijkse PJ-onderzoeken

- Retrospectief 2002-2016
  - Stabiel
  - Gemiddeld 11% volledig geweigerd
  - Range: 7%-15%
  - 12% in 2012 en 115 in 2016

- Prospectief 2017
  - Geheel geweigerd: 22%
  - Deels geweigerd: 10%
  - Responsrate 50%

Klinisch: PBC

- Opname 6/7 weken
- 8% van alle jaarlijkse PJ-onderzoeken
- 93% van alle uitgebrachte rapportages in opleggingsfase

- 2002-2017:
  - Flink gestegen, in 16 jaar van 23% naar 43%
  - Gemiddeld 39% volledig geweigerd
  - Gemiddeld 12% gedeeltelijk geweigerd
  - Range: 23%-49%
  - 46% in 2013 en 43% in 2017

Doorwerking PJ-rapport

	Ambulant retrospectief	Ambulant prospectief	Pieter Baan Centrum	Unit 3, eerste half jaar
Ziekelijke stoornis	Niet geregistreerd	Volledig: 19%, Gedeeltelijk: 76%	Volledig: 17%, Gedeeltelijk: 11%	Volledig: 48%
Gelijktijdigheid	Niet geregistreerd	Volledig: 9%, Gedeeltelijk: 50%	Volledig: 8%, Gedeeltelijk: 8%	Niet geregistreerd
Doorwerking	Niet geregistreerd	Volledig: 5%, Gedeeltelijk: 40%	Niet geregistreerd	Niet geregistreerd
Toerekenen	18% oordeel bekend	Volledig: 3%, Gedeeltelijk: 37%	Volledig: 8%, Gedeeltelijk: 11%	Niet geregistreerd
Behandeladvies	9% behandeladvies gegeven	Volledig: 6%, Gedeeltelijk: 40%	Volledig: 8%, Gedeeltelijk: 10%	Volledig: 33%

Afdoeningen

100

Jaarlijkse opleggingen tbs- maatregel*

Type	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tbs met voorwaarden	50	52	59	61	96	?
Tbs met bevel tot verpleging (totaal)	98	114	103	107	105	?
Totaal	148	166	162	168	201	237

- 2013-2017: DJI in getal (2014, 2015, 2016, 2017, 2018)
- 2018: Raad voor de Rechtspraak

Jaarlijkse opleggingen tbs- maatregel*

+57%

Type	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tbs met voorwaarden	50	52	59	61	96	?
Tbs met bevel tot verpleging (totaal)	98	114	103	107	105	?
Totaal	148	166	162	168	201	237

+18%

2013-2017: DJI in getal (2014, 2015, 2016, 2017, 2018)

2018: Raad voor de Rechtspraak

Afdoeningen

- Populatie: N=458 weigerende verdachten in PBC in 2012-2016
- **Eerste aanleg**
- N=401 vonnissen teruggevonden (89% van populatie)
  - 98 keer tbs-maatregel: 24%
  - 38 keer overige behandelmaatregel: 9%
  - 265 keer gevangenisstraf: 66%

Afdoening en PJ-vragen

- Vaststelling stoornis
  - 51% tbs-maatregel
  - 15% andere behandeling
  - 34% gevangenisstraf
- Gelijktijdigheid
  - 61% tbs-maatregel
  - 20% andere behandeling
  - 20% gevangenisstraf
- Doorwerking
  - 60% tbs-maatregel
  - 17% andere behandeling
  - 23% gevangenisstraf

Afdoening en PJ-vragen

- Behandeladvies
  - 56% tbs-maatregel
  - 18% andere behandeling
  - 26% gevangenisstraf
- Naarmate de PJ-vragen meer worden beantwoord, neemt kans op tbs-oplegging toe

Vragen?

m.h.nagtegaal@minvenj.nl